

R E F E R A T

**KIEROWNIKA ZESPOŁU OCHRONY LASU W
SZCZECINKU
Z ZAKRESU OCHRONY LASU**

**NA NARADĘ TECZNICZNO-GOSPODARCZĄ
W NADLEŚNICTWIE LUBNIEWICE**

Lubniewice 7 listopada 2014 roku.

Wstęp

Nadleśnictwo Lubniewice, , według regionalizacji przyrodniczo-leśnej przynależy do III Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej, Mezonegionów: Ujścia Warty, Równiny Nowotomyskiej i Pojezierza Łagowskiego.

Klimat tego obszaru jest łagodny, bardziej morski, z gorącym i słonecznym latem, z małą ilością dni pochmurnych, bez większych opadów. Zima przychodzi dość późno i zazwyczaj bywa łagodna. Występują małe roczne amplitudy temperatur. Przeciętne roczne opady atmosferyczne, są stosunkowo niskie i wynoszą około 550 mm.

Klimat obszaru Nadleśnictwa Lubniewice jest korzystny dla rozwoju roślinności drzewiastej dzięki łagodnym temperaturom i średniej wilgotności powietrza.

Gatunkiem panującym jest sosna, która stanowi 95,37% powierzchni. Udział pozostałych gatunków lasotwórczych jest stosunkowo nieduży i poza olszą (2,15%), nie przekracza 1% powierzchni.

Siedliska borowe zajmują 89,93%, a Bśw stanowi 58,10% , a siedliska lasowe stanowią 8,74% udziału wszystkich siedlisk.

Udział drzewostanów założonych na gruntach porolnych wynosi 2157 ha i stanowi to 12,5% powierzchni zalesionej.

Ocena rozmiaru powstałych szkód i zagrożeń stwierdzonych we wszystkich fazach rozwojowych drzewostanów przez czynniki abiotyczne, biotyczne i antropogeniczne w minionej gospodarce leśnej za lata 2005-2013.

Rozmiar występujących i zainwentaryzowanych zagrożeń oraz podjęte działania ze strony Nadleśnictwa Lubniewice w celu ich likwidacji, zatrzymania, spowolnienia lub ograniczania zamieszczono w formie tabel.

Szkodliwe owady

Przez całe minione dziesięciolecie utrzymuje się słabe zagrożenie od pędraków chrabąszczy na uprawach o powierzchni do 6 ha.

W minionym dziesięcioleciu w uprawach i młodnikach nie odnotowano istotnych szkód od owadów.

Nadleśnictwo w swym zasięgu administracyjnym obejmuje rozległy obszar ognisk gradacyjnych pierwotnych szkodników sosny, który został zarejestrowany na łącznej powierzchni 17361 ha. W minionym okresie zarejestrowano gradacyjny pojaw: brudnicy mniszki, strzygoni choinówki, barczatki sosnowki oraz boreczników sosnowych, na bardzo dużych powierzchniach drzewostanów (62,2% - barczatka sosnowka w 2013 r.).

Brudnica mniszka pojawiła się gradacyjnie dwukrotnie, po raz pierwszy w 2008 roku na powierzchni 364 ha.

Następny jej pojaw został odnotowany w latach 2012 i 2013 na powierzchni 365 i 4857 ha.

Strzygonia choinówka pojawiła się jedynie w 2008 roku na powierzchni 2788 ha równocześnie z mniszką, lecz jej gradacja szybko się załamała.

Gradacja barczatki sosnowka pojawiła się o rok wcześniej od obu omawianych gatunków tj. w 2007 roku, na pow.339 ha i na tej samej była zwalczana oraz w 2008 roku na pow.1958 ha i zwalczana była na tej samej powierzchni, po czym się gwałtownie załamała. Ponowne rozpoczęcie się gradacji barczatki sosnowki odnotowano w 2013 roku na powierzchni 10253 ha i na tej samej przeprowadzono jej chemiczne zwalczanie

Zagrożenie od boreczników sosnowych zostało zarejestrowane w latach 2005-2009 na powierzchni od 161 ha do 4108 ha, po czym gwałtownie wygasło.

Pozostałe szkodniki lasu utrzymują się na niskim poziomie i nie stanowią większego zagrożenia dla lasu.

Pozyskanie, posuszu i wywrotów za minione dziesięciolecie wyniosło 64967 m³ i jest to wielkość mniejsza od 1 etatu użytkowania rocznego (81,8%). W latach 2011 i 2012 miały miejsce huraganowe wiatry, w wyniku, których powstały szkody, głównie w drzewostanach

Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych w Warszawie Zespół Ochrony Lasu w Szczecinku

sosnowych, kolejno o masie 29451 m³ i 10053 m³, co stanowi 60,8% masy ogólnej pozyskania posuszu, złomów i wywrotów.

Grzybowe choroby infekcyjne oraz szkody wyrządzane od jeleniowatych

W nielicznych drzewostanów sosnowych, rosnących na gruntach porolnych jest rejestrowany powolny proces wydzielania drzew. Proces rozpadu nielicznych fragmentów drzewostanów jest potęgowany i przyspieszany w wyniku infekcyjnej choroby grzybowej powodowanej przez hubę korzeni (około 79 ha), z jednoczesną działalnością szkodników wtórnych.

Stan sanitarny tych drzewostanów sosnowych rosnących na gruntach porolnych jest dobry, a szkodniki wtórne sosny utrzymane są na stabilnym, niskim poziomie.

Pozostałe grzybowe choroby infekcyjne są rejestrowane marginalnie i nie stanowią zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania lasu z wyjątkiem osutek sosny pojawiających się nieregularnie - do 70 ha rocznie.

Szkody abiotyczne spowodowane przez podtapianie i zalanie, obniżanie poziomu wód, spóźnione przymrozki, wysokie temperatury oraz wiejące huraganowe wiatry występują nieregularnie, przynosząc szkody w lesie od kilkunastu do kilkuset ha (600 ha od wiatrów w 2012 r.).

Szkody wyrządzane w uprawach i młodnikach od jeleniowatych, w latach 2005-2014, powyżej 20% (szkody istotne) przebiegały w sposób dość zróżnicowany i występowały na stosunkowo niedużych powierzchniach od 22 ha do 99 ha (w 2013 roku).

W uprawach w analizowanym okresie szkody mają wartości nieprzekraczające 53 ha rocznie (2009 rok) i stanowią w większości zgryzanie.

Z kolei szkody wyrządzane w młodnikach mają charakter dużej zmienności od 8 do 75 ha (2013 r.).

Od 2013 roku rejestruje się również szkody w drzewostanach, o bardzo niskich wartościach (do 4 ha w 2013 r.).

Szkody od bobrów występują na stosunkowo niedużej powierzchni (6,27 ha), jednak corocznie, powolnie wzrastają.

Ramowe wytyczne na najbliższe dziesięciolecie, w zakresie postępowania hodowlano – ochronnego w drzewostanach, w których są rejestrowane szkody powodowane przez czynniki abiotyczne, biotycznych i antropogeniczne.

Na podstawie wnikliwej analizy zebranych materiałów z gospodarki przeszłej ostatniego dziesięciolecia oraz licznych lustracji terenowych drzewostanów, można w ograniczonym zakresie prognozować zagrożenia jakich można spodziewać się w drzewostanach, w wyniku, których może dojść do uszkodzeń, na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo Lubniewice.

Do najistotniejszych zagrożeń przyszłego dziesięciolecia należy wymienić:

- w drzewostanach sosnowych rosnących na gruntach porolnych dalszą aktywność grzybów patogenicznych systemu korzeniowego wraz z rozrodem szkodników kambio i ksylofagicznych, co może prowadzić do dalszego poszerzania się luk i gniazd w drzewostanach,
- cykliczne, gradacyjne pojawy foliofagów sosny z dominującym występowaniem brudnicy mniszki i barczatki sosnowki, w wyznaczonych ogniskach gradacyjnych i poza nimi, co wymusza corocznego monitorowania dynamiki liczebnościowej poszczególnych gatunków,

W celu powstrzymania lub ograniczania szkód powstających w wyniku oddziaływania czynników szkodotwórczych należy opracować dla każdego sprawcy uszkodzeń oddzielny

program postępowania, a jego realizację przeprowadzić w terminach możliwie najkrótszych, ze szczególnym uwzględnieniem jego pilności i stopnia uszkodzeń.

Zadania ochronne należy realizować między innymi poprzez

- 1.prawidłowe i monitorowanie zagrożenia od głównych szkodników pierwotnych sosny,
- 2 położenie zwiększonego nacisku na działania profilaktyczne z zakresu ochrony i hodowli lasu, zmniejszające ryzyko wystąpienia gradacji, kierując się opracowaniem zamieszczonym w instrukcji ochrony lasu z 2012 roku, tom I, strona 82-84,
- 3.utrzymanie liczebności populacji szkodników pierwotnych sosny na poziomie niezagrażającym trwałości drzewostanów, prowadząc zabiegi ratownicze z zastosowaniem preparatów dopuszczonych do stosowania z aktualnej listy Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi ,
- 4, wprowadzanie do zakładanych upraw gatunków lasotwórczych podnoszących biologiczną stabilność przyszłych drzewostanów (stosowanie metody Sobańskiego),
- 5.przestrzeganie w obszarach ognisk gradacyjnych szkodników pierwotnych sosny odpowiednio wysokiego poziomu sanitarnego drzewostanów, ze szczególnym uwzględnieniem tych, w których doszło do defoliacji koron, a posusz czynny powinien być odpowiednio utrzymany na niskim poziomie, zarówno w okresie trwania gradacji jak i w okresach międzygradacyjnych,
- 6.prowadzenie hodowli drzewostanów sosnowych o zróżnicowanej strukturze wiekowej i przestrzennej,
- 7.prowadzenie cięć pielęgnacyjnych w drzewostanach sosnowych w kierunku ukształtowania drzew z dominacją I i II klasy biosocjalnej Krafca (50-70% drzew),
- 8.ograniczanie do minimum poziomu posuszu czynnego w obszarach zagrożonych i opanowanych przez korzeniowca wieloletniego ,opieńkową zgniliznę korzeni, a walkę z patogenami oprzeć na aktualnej wiedzy leśnej. W tych obszarach wprowadzać gatunki drzew i krzewów leśnych zatrzymujących lub spowalniających procesy rozpadu drzewostanu,
- 9.utrzymanie na dotychczasowym poziomie , praktykę odnawiania powierzchni zrębowych , co najmniej po jednym sezonie wegetacyjnym ich przelegiwania, co radykalnie obniży poziom zagrożenia przez szeliniaka i inne gatunki w uprawach iglastych,
- 10.realizowanie zwiększania zasobów tzw. martwego drewna, lecz nie kosztem pogarszania się stanu sanitarnego drzewostanów, prowadzącego do zagrożenia ciągłości i trwałości lasu.

Dla kompleksów leśnych, w których rejestruje się zagrożenia i dochodzi lub może dojść do uszkodzeń lub rozpadu drzewostanu, podjęte działania hodowlano-ochronne powinny być priorytetowe. Występujące w nich formy ochrony przyrody, między innymi jak Natura 2000 i rezerваты, powinny być objęte również tymi działaniami, w przeciwnym razie mogą utracić swój charakter i cel do, którego zostały powołane.

Załącz. 3

KIEROWNIK
Zespołu Ochrony Lasu
w Szczecinku
mgr inż. Stefan Perz